

Het gemeenschappelijk landbouwbeleid uit de doeken gedaan

Europese Commissie
Landbouw en plattelands ontwikkeling

Inhoud

- 1. De kenmerken van de Europese landbouw4
- 2. De rol van de landbouwer5
- 3. Geslaagde veranderingen6
- 4. Belangrijke verwezenlijkingen8
- 5. Kwaliteit als sleutel voor succes.....10
- 6. De zorg voor het platteland.....12
- 7. Streven naar duurzaam vertrouwen van de consument
in de veiligheid van het voedsel.....13
- 8. Steun voor plattelandsgemeenschappen14
- 9. Nieuwe lidstaten, nieuwe uitdagingen.....15
- 10. De EU als grote speler in de wereldhandel in landbouwproducten.....16
- 11. Het kostenplaatje van het GLB18
- 12. Het GLB als motor voor een duurzame landbouw in een mondiaal kader.....19

1.

De kenmerken van de Europese landbouw

Landbouwgrond en bossen nemen het leeuwendeel van het Europese grondgebied in beslag en zijn bepalend voor de gezondheid van de plattelandseconomie en het rurale landschap.

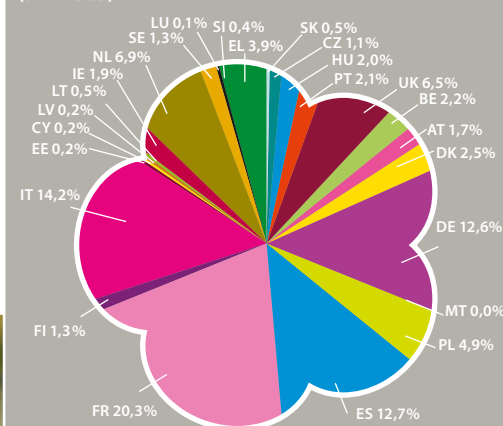
De landbouw heeft nog steeds een waardevolle bijdrage te leveren tot de duurzame economische groei van de plattelandsgebieden. Landbouwers vervullen namelijk tal van taken, gaande van de productie van voedings- en andere producten, over plattelandsbeheer en natuurbescherming, tot toerisme.

De landbouw kan dus met recht en reden als een multifunctionele activiteit worden bestempeld:

- Europa is één van de grootste exporteurs en de grootste importeur van levensmiddelen, vooral uit de ontwikkelingslanden;
- De Europese landbouwsector maakt gebruik van veilige, schone en milieuvriendelijke methoden voor de productie van kwaliteitsproducten die aan de eisen van de consument voldoen;
- De landbouw in de EU staat ten dienste van de plattelands-gemeenschappen. Deze sector heeft niet alleen als taak voedsel te produceren, maar ook borg te staan voor het voortbestaan van het platteland als een plek waar mensen leven, werken en recreëren.

Het gemeenschappelijk landbouwbeleid wordt op EU-niveau vastgesteld door de regeringen van de lidstaten, wordt uitgevoerd door de lidstaten en heeft tot doel het inkomen van de landbouwers te ondersteunen en hen aan te moedigen om door de markt gevraagde kwaliteitsproducten te leveren en nieuwe groeimogelijkheden aan te boren, zoals duurzame milieuvriendelijke energiebronnen.

AANDEEL IN DE EU-LANDBOUWPRODUCTIVITEIT (% – 2005)

2.

De rol van de landbouwer

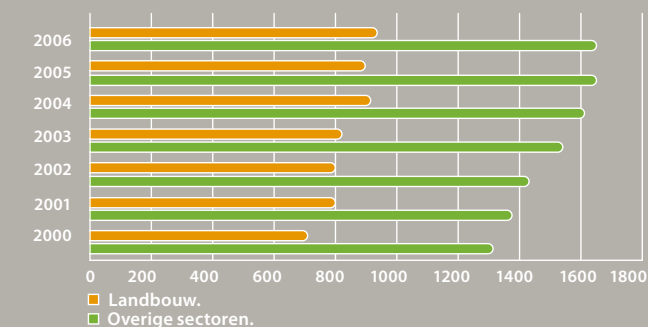
Landbouw bedrijven houdt veel meer in dan de productie van gewassen en dieren als grondstoffen voor de levensmiddelenindustrie. De beoefenaar van een complex vak als de landbouw moet van vele markten thuis zijn. Bovendien mag niet worden vergeten dat de landbouw voor een groot aantal boeren een manier van leven is.

Een boer houdt zich eerst en vooral bezig met het produceren van voedsel. Om betaalbaar kwaliteitsvoedsel te kunnen produceren, maakt hij gebruik van beproefde tradities die aangepast zijn aan de moderne wetenschap en technologie. Hij combineert daarvoor traditionele vaardigheden met technische expertise en marketingtalent. Boeren maken bovendien steeds vaker gebruik van de informatietechnologie om hun productie en afzet te verbeteren. De moderne boer moet zich bovendien bekwaamen in bodembeheer en milieutechniek. Sinds enkele jaren zijn, naast de zorg voor de gezondheid en het welzijn van de dieren, ook taken op het gebied van voedselveiligheid aan de boer toevertrouwd. Kortom: er is waarschijnlijk geen enkel beroep dat een zo veelzijdige kennis van de beoefenaar vergt als de landbouw.

De meeste landbouwondernemingen zijn kleinschalige familiebedrijven die in talrijke landbouwgebieden veel mensen werk verschaffen en heel wat gewicht in de schaal leggen.

Het werk van de boer staat niet op zichzelf. Boeren zijn immers de eerste schakel in de voedselketen. Zij verwerken hun producten op hun bedrijf, of - wat vaker gebeurt - verkopen deze verder aan andere marktdeelnemers die ze op hun beurt verwerken tot de levensmiddelen die de consument uiteindelijk in de winkelrekken vindt.

ONTWIKKELING VAN HET GEMIDDELTE BRUTO MAANDLOON IN DE LANDBOUW EN IN DE OVERIGE ECONOMISCHE SECTOREN (IN EURO PER MAAND) – EU 27

3.

Geslaagde veranderingen

De redenen voor het bestaan van het GLB staan nog steeds overeind. Het is continu aangepast aan de veranderende behoeften van zowel de landbouw zelf, als de samenleving in haar geheel.

HET OORSPRONKELIJKE GLB

Het GLB heeft zijn wortels in het West-Europa van de jaren 50, toen de samenleving getekend was door de jarenlange oorlog, de landbouw vleugellam was en de voedselvoorziening niet kon worden gegarandeerd. Het oorspronkelijke GLB had als belangrijkste doel de productiviteit van de landbouwsector te bevorderen om enerzijds de consumenten een stabiele voedselvoorziening tegen

betaalbare prijzen te garanderen en anderzijds de landbouw in de EU levensvatbaar te houden. Via subsidies en gegarandeerde hoge prijzen stimuleerde het GLB de landbouwers om meer te produceren. Er werd financiële steun voor de herstructurering van de landbouw verleend, bijv. in de vorm van subsidies voor investeringen in landbouwbedrijven en opleiding in technologische vaardigheden, die tot doel hadden de bedrijven in te passen in het toenmalige sociaaleconomische klimaat. Voorts werd steun ter beschikking gesteld voor, onder meer, vervroegd uittredende boeren, beroepsopleiding en probleemgebieden.

Hoewel het GLB sinds de jaren 80 de EU met veel succes op het spoor naar de zelfvoorziening heeft gezet, kreeg de Europese Unie in de belangrijkste landbouwproductiesectoren plots af te rekenen met bijna permanente overschotten, die deels (met subsidies) werden uitgevoerd en deels in de EU zelf werden opgeslagen of afgezet met een bijzondere bestemming. Deze maatregelen waren kostbaar voor de begroting, verstoorde sommige wereldmarkten, dienden de belangen van de landbouwers niet altijd optimaal en stuitten daarom op kritiek bij de consumenten en de belastingbetalers. De samenleving begon zich ook steeds meer zorgen te maken over de duurzaamheid van de landbouw op milieugebied. De Milieuconferentie van Rio (1992) is in dit verband een belangrijk ijkpunt.

Verandering van het GLB was noodzakelijk... en kwam er ook!

HET HUIDIGE GLB

In de jaren 80 werd het GLB op een groot aantal belangrijke punten gewijzigd. De voornaamste wijzigingen kwamen echter vooral in het begin van de jaren 90. Er werden productiebeperkingen ingevoerd om een rem te zetten op de overschotten (melkquota in 1983) en er kwam meer aandacht voor milieuvriendelijk produceren. De landbouwers ontvingen weliswaar rechtstreekse inkomenssteun, maar moesten tegelijkertijd meer rekening houden met de markt en met de veranderende prioriteiten van de samenleving (hervorming onder landbouwcommissaris MacSharry in 1992).

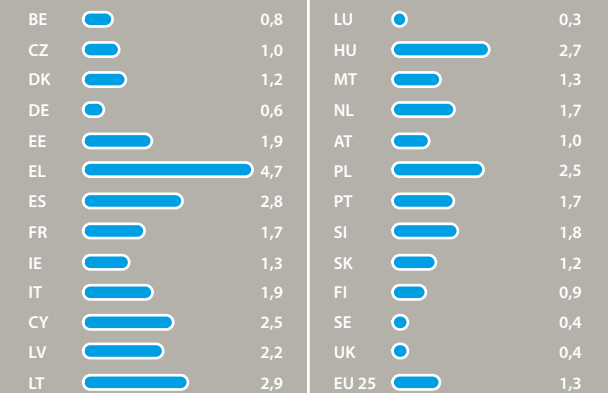
Als onderdeel van de accentverschuiving die in 1999 haar beslag kreeg in "Agenda 2000" en het concurrentievermogen van de Europese landbouw moest bevorderen, werd een zeer belangrijke vernieuwing ingevoerd: een plattelandsontwikkelingsbeleid dat erop is gericht allerlei initiatieven voor het platteland te ondersteunen en daarnaast de landbouwers te helpen bij de herstructurering van hun bedrijven, bij het diversifiëren van hun activiteiten en bij de verbetering van de afzet van hun producten. Om de bezorgdheid bij de belastingbetaler over uit de pan rijzende GLB- kosten weg te nemen, werd een begrotingsmaximum vastgesteld. Tot slot werd in 2003 een akkoord over een nieuwe ingrijpende hervorming bereikt.

Boeren worden niet langer betaald om louter en alleen voedsel te produceren. Het huidige GLB wordt namelijk gestuurd door de vraag op de markt. In het nieuwe GLB wordt ten volle rekening gehouden met de punten van zorg van de consument en de belastingbetaler, terwijl de landbouwers in de EU vrij worden gelaten om te produceren wat de markt vraagt. In het verleden ontvingen de landbouwers meer

subsidies naarmate zij meer produceerden. In de toekomst zal bij het uitkeren van het leeuwendeel van de landbouwsteun geen rekening meer worden gehouden met hoeveel de landbouwer produceert. In het kader van de nieuwe regeling krijgen de boeren rechtstreekse betalingen om hun inkomen op peil te houden, maar is de koppeling tussen die steun en hun productie losgelaten. Bovendien moeten zij zich houden aan een aantal normen op het gebied van milieu, voedselveiligheid, plantengezondheid en dierenwelzijn. Als zij niet aan deze "randvoorwaarden" voldoen, zal op hun rechtstreekse betalingen worden gekort. Dankzij de ontkoppeling van steun en productie zullen de boeren in de EU marktgericht kunnen werken. Zij zullen de voor hen meest rendabele productietak kunnen kiezen, zonder de zekerheid van een stabiel inkomen te verspelen.

Deze reeks hervormingen heeft de bakens uitgezet voor een duidelijker toekomst voor het GLB, waarin de waarde van dit beleid voor de hele samenleving beter uit de verf zal komen.

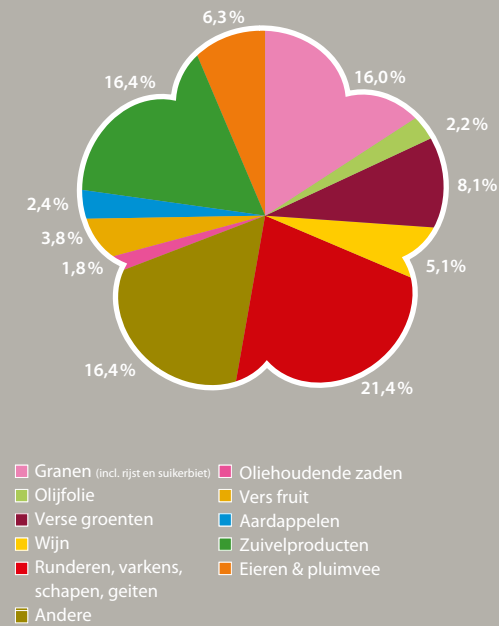
AANDEEL (%) LANDBOUW IN BRUTO BINNENLANDS PRODUCT (BBP) – 2005

4.

Belangrijke verwezenlijkingen

BELANGRIJKSTE LANDBOUWPRODUCTEN VAN DE EU (procentueel aandeel in de productiewaarde in 2005)

Efficiëntere landbouwmethoden en de stimuli die het GLB bood, hebben de voedselproductie vanaf de jaren 60 aanzienlijk doen toenemen. Niet alleen gingen de productie- en zelfvoorzieningsniveaus er spectaculair op vooruit, maar ook gaven de landbouwinkomens een stijging te zien, vaak onder meer omdat de boer zijn bedrijf kon uitbreiden met dat van zijn uitgetreden collega of een fusie met een andere boer aanging.

WIJ PRODUCEREN BIJNA ALLES

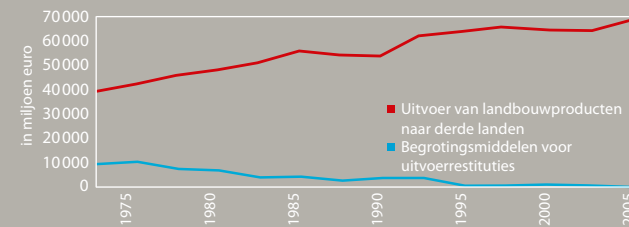
Europa kan nagenoeg alle landbouwproducten produceren en neemt voor een groot aantal producten, zoals olijfolie, vlees, wijn, whisky en andere gedistilleerde dranken zelfs de leidende positie op de wereldmarkt in. Andere producten worden dan weer op grote schaal in de EU ingevoerd.

Deze natuurlijke troeven liggen, samen met de door het GLB geboden voordelen, aan de basis van snel opeenvolgende productiviteitsverbeteringen, een hogere productie en een gegarandeerde voorziening voor de meeste voedingsproducten, maar hebben ook de overschotten van een groot aantal landbouwproducten in de hand gewerkt.

Om te voorkomen dat de prijs die aan de boer werd betaald, zou instorten, werden deze overschotten uit de markt genomen door de opslag van het betrokken product te subsidiëren (openbare interventie) of door het, met subsidies, uit te voeren naar derde landen.

In de jaren 80 en 90 heeft de EU tal van beleidsmaatregelen vastgesteld om de productie van overschotten te beperken: vaste quota voor de melkproductie met sancties bij overschrijding, beperkingen op het akkerbouwareaal/aantal dieren waarvoor de boer steun kon aanvragen, vrijwillige – later verplichte – braaklegging door de boer van een deel van zijn landbouwgrond. Geleidelijk sorteerden deze maatregelen effect en namen de overschotten af. Dankzij de GLB hervormingen van de jaren 90, die de kloof tussen de prijzen op

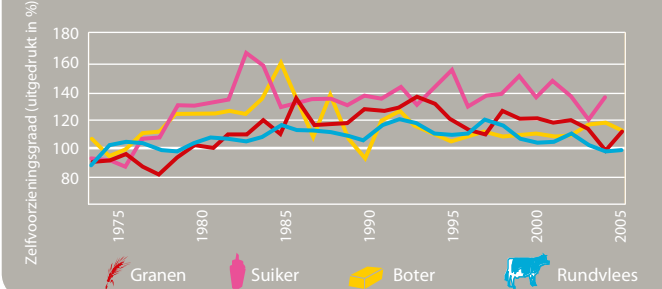
STEUN BIJ UITVOER DAALT, WAARDE VAN DE UITVOER BLIJFT TOENEMEN

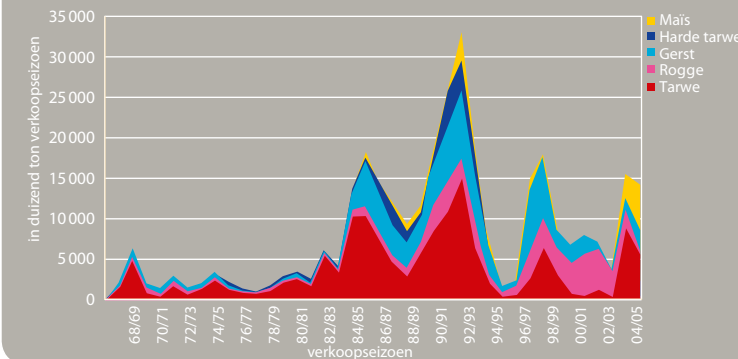
de interne en de wereldmarkt verkleinden, en het resultaat van de landbouwovereenkomst in het kader van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) van 1995 werd minder gebruik gemaakt van exportsubsidies (die tot doel hadden exporteurs te compenseren voor het verschil tussen de marktprijzen en de – in vergelijking daarmee lagere – EU-prijzen).

Dankzij deze beleidsinitiatieven is de EU erin geslaagd het gebruik van exportsubsidies door haar eigen exporteurs terug te dringen en tegelijkertijd haar uitvoerpeil te handhaven en in sommige gevallen zelfs te verhogen. De EU is echter nog steeds een netto invoerder van landbouwproducten, met name uit ontwikkelingslanden.

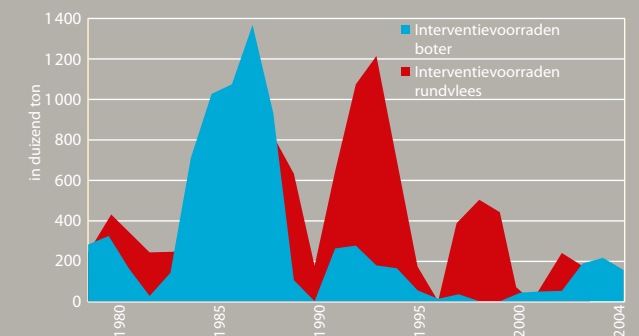
ONTWIKKELING VAN DE MATE VAN ZELFVOORZIENING MET GRANEN, SUIKER, BOTER EN RUNDVLEES IN DE EU

GEEN VOEDSELBERGEN MEER
Ontwikkeling van de openbare opslag van granen (interventievoorraden)

Ontwikkeling van de openbare opslag van rundvlees en boter (interventievoorraden)

5.

Kwaliteit als sleutel voor succes

De alom geroemde diversiteit van de Europese landbouw en landbouwproducten vindt haar wortels in de natuurlijke omgeving en de in de loop van eeuwen ontwikkelde landbouwmethoden. Ingebed in een hoogstaande culinaire traditie nemen de Europese voedingsproducten - en hiermee bedoelen we zowel eten als drinken – een belangrijke plaats in in de culturele identiteit van Europa's volkeren en regio's. De belangrijkste troef van de landbouw in de EU is kwaliteit.

WAT DOET DE EU OM DE PRODUCTIE VAN LEVENSMIDDELEN VAN TOPKWALITEIT TE BEVORDEREN?

Europa is een lappendeken van regio's, elk met haar eigen landbouw-productieomstandigheden, productiemethoden en culinaire tradities. De levensmiddelen die door de Europese regio's worden geproduceerd, zijn vanwege hun specifieke kenmerken gegeerd over de hele wereld. De EU doet er van haar kant alles aan om die kwaliteitskenmerken extra tot hun recht te doen komen.

De EU beschikt over verschillende instrumenten om de voedselkwaliteit te waarborgen: maatregelen ter verbetering van de voedselveiligheid en -hygiëne, duidelijke etiketteringsregels, regelgeving over plantengezondheid en de gezondheid en het welzijn van dieren, regels inzake de controle op de aanwezigheid van toevoegingsmiddelen en van residuen van bestrijdingsmiddelen in voedsel en regelgeving op het gebied van informatie over de voedingswaarde. In de EU-aanpak zijn stringente monitoring- en controlesystemen ingebouwd, die de werking van de interne markt evenwel niet verstoren.

ONAFGEBROKEN OP ZOEK NAAR VERBETERING

Het GLB heeft trouwens altijd maatregelen bevat om de voedselkwaliteit te verbeteren. Denk maar aan de etiketteringregels die in de jaren 80 voor de wijnsector zijn opgesteld en later hun weg hebben gevonden naar de sectoren olijfolie en groente en fruit. Het verschil ten opzichte van vroeger is dat dit soort maatregelen intussen naar de kern van het landbouwbeleid is opgeschoven.

De inspanningen ter verbetering van de voedselkwaliteit bestrijken overigens alle sectoren van het GLB:

- Systemen voor de identificatie van runderen en etiketteringregels voor vlees zorgen ervoor dat het vlees kan worden getraceerd van de kleinhandel naar het landbouwbedrijf van oorsprong;
- In het kader van het plattelandsontwikkelingsbeleid kunnen boeren aan de hand van financiële prikkels ertoe worden aangezet de kwaliteit van hun producten te verbeteren;
- Er is voorzien in specifieke steun voor de omschakeling naar de biologische landbouw.

SPECIALE PRODUCTEN HEBBEN SPECIALE KENMERKEN

Een aantal producten kan bogen op uitzonderlijke kenmerken en een uitzonderlijke kwaliteit, omdat ze op een bepaalde plaats en met bepaalde methoden zijn geproduceerd. Zowel de consument als de levensmiddelenhandel toont steeds meer belangstelling voor de geografische oorsprong en andere specifieke kenmerken van een voedingsproduct. De EU heeft op deze ontwikkeling ingespeeld met het ontwerpen van drie kwaliteitslogo's.

Een product met een BOB-logo (beschermde oorsprongsbenaming) beschikt over aangetoonde kenmerken die alleen terug te voeren zijn op het terrein en de expertise van de producenten in het productiegebied waarmee het product verbonden is.

Typisch voor een product met het BGA-logo (beschermde geografische aanduiding) is dat het door een speciaal kenmerk of een bijzondere reputatie verbonden is met een bepaalde streek en dat op zijn minst één fase van het productieproces in die streek heeft plaatsgevonden.

Het GTS-logo (gegarandeerde traditionele specialiteit) wordt gebruikt voor producten die typische kenmerken hebben en traditionele ingrediënten bevatten of met traditionele methoden zijn geproduceerd.

Het beschermen van dergelijke kwaliteitsaanduidingen heeft een aantal voordelen:

- Het biedt de consument garanties over de oorsprong en de productiemethoden;
- Het dient als basis voor doeltreffende reclame voor deze kwaliteitsproducten met een grote meerwaarde;
- Het versterkt de positie van de landbouwbedrijven die deze kwaliteitsproducten produceren en hun product tegen namaak beschermd zien.

Bij de telling in het voorjaar van 2007 is gebleken dat de EU bijna 750 geografische aanduidingen, oorsprongsbenamingen en traditionele gegarandeerde specialiteiten heeft geregistreerd. Daarbovenop komen nog de 2000 op de interne markt beschermde geografische aanduidingen voor wijn en gedistilleerde dranken van oorsprong uit de EU en derde landen.

DE BIOLOGISCHE LANDBOUW

Biologische landbouwers zien toe op het behoud van de structuur en de vruchtbaarheid van de bodem, nemen strenge normen op het gebied van dierenwelzijn in acht en vermijden het gebruik van producten die in de conventionele landbouw wel mogen worden gebruikt, zoals synthetische bestrijdingsmiddelen, kunstmest, groeibevorderaars als antibiotica of genetisch gemodificeerde organismen.

Zij maken gebruik van technieken die bijdragen tot het behoud van de ecosystemen en de vermindering van de verontreiniging. Bovendien mogen verwerkte biologische voedingsmiddelen maar een zeer beperkt aantal toevoegingsmiddelen en technische hulpstoffen bevatten.

Dankzij de desbetreffende EU-regelgeving weet de consument zeker dat de om het even waar geproduceerde landbouwproducten die hem onder de noemer "biologisch" worden aangeboden, wel degelijk biologisch zijn en dat ze juist zijn geëtiketteerd. Krachtens de regelgeving mag het woord "biologisch" (en het equivalent in andere talen) alleen worden aangebracht op levensmiddelen die afkomstig zijn van de biologische landbouw. Dit biedt de consument de nodige garanties met betrekking tot de kwaliteit en de betrouwbaarheid van de biologische producten die hij koopt.

Volgens de ramingen deden in 2004 circa 150 000 bedrijven op een areaal van 5,8 miljoen hectare (3,5% van het totale landbouwareaal) aan biologische landbouw. Dit maakt het biologische segment tot één van de meest dynamische sectoren in de EU.

Biologische boeren en biologische voedselproducenten mogen het hieronder weergegeven **bio-logo** op vrijwillige basis op hun producten aanbrengen. Producten met dit logo:

- Bevatten ten minste 95% biologisch geproduceerde ingrediënten;
- Voldoen aan de normen van de officiële inspectieregeling, en
- Dragen de naam van de producent, de verwerker of verkoper en de naam of de code van de inspectie-instantie.

6.

De zorg voor het platteland

Alleen al het gegeven dat het platteland 90% van het grondgebied van de EU bestrijkt en dat meer dan de helft van die grond voor landbouwdoeleinden wordt gebruikt, volstaat als illustratie van het belang dat deze sector heeft voor onze natuurlijke omgeving. De wisselwerking tussen landbouw en natuur is erg diepgaand. In de loop der eeuwen heeft de landbouw bijgedragen tot het ontstaan en behoud van een grote diversiteit aan waardevolle, halfnatuurlijke habitats die vorm hebben gegeven aan de talrijke landschappen zoals wij deze momenteel in de EU kennen als decor voor een rijkgeschakeerde flora en fauna.

AGROMILIEUMAATREGELEN

Agromilieuregelingen hebben sinds de invoering ervan op grond van de hervormingen van 1992 steeds op financiële steun van de EU kunnen rekenen. Boeren worden in het kader van dit soort regelingen gestimuleerd om milieudiensten te leveren die verder gaan dan de goede landbouwpraktijken, en de basisregelgeving is ondergebracht in een specifieke pijler van het plattelandsontwikkelingsbeleid voor de periode 2007-2013. Gaat een boer vrijwillig agromilieuverbintenissen

aan voor een periode van ten minste vijf jaar, dan komt hij in aanmerking voor steun. Voor bepaalde soorten verbintenissen kan, afhankelijk van het milieueffect, een langere periode worden vastgesteld. Lidstaten hebben de plicht dergelijke agromilieuregelingen aan hun boeren aan te bieden: een duidelijke illustratie van het belang dat de beleidsmakers aan dit soort regelingen hechten.

EEN SCHONER MILIEU

De EU spant zich in voor het milieu:

- Door financiële steun te verlenen aan landbouwers die hun landbouwpraktijken aanpassen en daarbij verder gaan dan de gewone landbouwpraktijken, met name door het aantal productiemiddelen of het aantal dieren per hectare grond te verminderen, akkerboorden onbewerkt te laten, vijvers of andere structuren aan te leggen of bomen en heggen aan te planten;
- Door natuurbeschermingsmaatregelen mee te financieren;
- Door de boeren te doordringen van het belang de milieuregelgeving (en de regels inzake voedselveiligheid en de gezondheid van mens, plant en dier) na te leven en hun grond goed te onderhouden, willen zij in aanmerking komen voor rechtstreekse betalingen.

GENETISCH GEMODIFICEERDE ORGANISMEN IN DE LANDBOUW IN DE EU

De regelgeving van de EU over genetisch gemodificeerde organismen (GGO's) is, sinds de invoering ervan begin jaren 90, verder uitgebreid en verfijnd. De EU heeft specifieke regels vastgesteld om de volksgezondheid en het milieu te beschermen (en heeft tegelijkertijd een eengemaakte markt voor biotechnologie tot stand gebracht). De beslissingen over vergunningen worden genomen op basis van een beoordeling van de risico's voor de volksgezondheid en het milieu. Pas indien daaruit blijkt dat er geen gevaar bestaat, mag een GGO of een product dat uit GGO's bestaat of GGO's bevat (zoals maïs, raapzaad of een micro-organisme) in het milieu worden geïntroduceerd of op de markt worden gebracht.

7.

Streven naar duurzaam vertrouwen van de consument in de veiligheid van het voedsel

Het GLB heeft een hele ontwikkeling doorgemaakt, niet alleen omdat de landbouw zelf met de tijd is meegegaan, maar ook omdat vanuit de samenleving eisen aan de landbouw werden gesteld, onder meer op het gebied van voedselhygiëne, voedselveiligheid en dierenwelzijn. Als reactie daarop heeft de EU vanaf de jaren 90 de GLB-regels en andere beleidslijnen, zoals consumentenbescherming, precies op die punten aangescherpt.

VOEDSELVEILIGHEID

In een Europa waar de consument veilig en gezond voedsel wil, moet de EU erop toezien dat de kwaliteit van wat er bij haar burgers op tafel komt, overall even hoogstaand is. Naar aanleiding van de voedselcrises - denk aan BSE en dioxine in het voedsel - is een grote inhaalslag gemaakt om de EU-regelgeving over voedselveiligheid optimaal dekkend te maken en de consument optimaal te informeren over mogelijke risico's en de maatregelen om deze in de dijken.

Voedselveiligheid begint op de boerderij en eindigt op het bord (de zogenaamde "van boer tot bord"-aanpak) en de desbetreffende EU-regels gelden zowel voor in de EU geproduceerde als voor ingevoerde producten.

De voedselveiligheidsstrategie van de EU bestaat uit vier belangrijke componenten:

- Regels over de veiligheid van voedsel en diervoeder;
- Het gebruik van onafhankelijk en openbaar beschikbaar wetenschappelijk advies;
- Maatregelen om de regels te handhaven en de processen te controleren;
- Erkenning van het recht van de consument om zijn keuze te maken op basis van volledige informatie over de herkomst en de samenstelling van het voedsel.

GEZONDHEID EN WELZIJN VAN HET DIER

Voedsel kan alleen maar veilig zijn, indien het afkomstig is van een gezond dier. De EU heeft een prioriteit gemaakt van de toepassing van goede diergeneeskundige praktijken en de preventie van uitbraken van besmettelijke dierziekten als mond-en-klauwzeer, varkenspest en vogelpest. Vindt er toch een uitbraak plaats, dan wordt deze nauwlettend gevolgd en worden maatregelen getroffen om uitbreiding ervan te voorkomen. Alle dieren en dierlijke producten moeten aan strenge gezondheidseisen voldoen vóór ze in de EU mogen worden ingevoerd of verhandeld. Een van de basisbeginselen van de EU-wetgeving over dierenwelzijn is dat dieren niet onnodig aan pijn of leed mogen worden blootgesteld. Dit beginsel is vertaald in duidelijke regels over de omstandigheden waarin kippen, varkens en kalveren mogen worden gehouden en waarin het vee mag worden vervoerd en geslacht. Deze wetgeving wordt geregeld bijgewerkt in het licht van de meest recente wetenschappelijke bevindingen en geldt als één van de strengste ter wereld.

Uit onderzoek is gebleken dat boerderijdieren die goed worden behandeld, gezonder zijn en beter voedsel produceren.

DE BIJDRAGE VAN HET GLB

Wil men de voedselveiligheid en de naleving van strenge normen op het gebied van gezondheid en welzijn van de dieren garanderen, dan moet verder worden gekeken dan pure wetgeving. Het GLB zet de boeren door middel van prikkels aan tot nog betere prestaties op die gebieden. De naleving van deze normen in het kader van de randvoorwaarden komt enerzijds de hele samenleving ten goede, maar kan anderzijds de boer op kosten jagen. Daarom stelt de EU plattelandsontwikkelingssteun ter beschikking om boeren die hun bedrijf op deze punten willen verbeteren, financieel tegemoet te komen.

8.

Steun voor plattelandsgemeenschappen

Plattelandontwikkeling is een cruciaal beleidsterrein in een gebied als de EU, waar bijna 60% van de bevolking, verspreid over 27 lidstaten, leeft in plattlandsgebieden, die maar liefst 90% van de oppervlakte bestrijken. De grootste grondgebruikers in de plattlandsgebieden, landbouw en bosbouw, vormen de spil van het maatschappelijke en economische leven op het platteland en spelen een belangrijke rol in het natuur- en landschapsbeheer.

Talrijke opiniepeilingen in de 27 lidstaten tonen duidelijk aan dat de Europese burger veel belang hecht aan een vitaal en duurzaam platteland.

EEN SPECIAAL FONDS VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING

De communautaire strategische richtsnoeren voor plattelandontwikkeling werden in februari 2006 vastgesteld. Het beleid voor plattelandontwikkeling werd versterkt om de plattlandsgebieden te helpen een antwoord te geven op de economische, maatschappelijke en milieu uitdagingen van de eenentwintigste eeuw. Het nieuwe rechtskader en het Europees Landbouwfonds voor Plattelandontwikkeling (ELFPO) zijn

geïnspireerd door de noodzaak om in de plattlandsgebieden de groei te bevorderen en banen te creëren en zo een duurzame ontwikkeling te stimuleren die spoort met de strategie van Lissabon en de Raad van Göteborg. De drie assen waar rond het plattelandontwikkelingsbeleid voor de periode 2007-2013 wordt opgebouwd, zijn vastgelegd in de nieuwe verordening over dit beleid: verbetering van het concurrentievermogen van de landbouwsector; verbetering van het milieu en het platteland door steunverlening voor landbeheer, verbetering van de leefkwaliteit op het platteland en diversificatie van de rurale economie. De vierde as (de "Leader-" as, geënt op het gelijknamige communautaire initiatief) heeft tot doel lokale strategieën voor plattelandontwikkeling uit te voeren in het kader van plaatselijke partnerschappen tussen overheid en bedrijven. Dankzij de verlaging van de rechtstreekse betalingen aan de landbouwers en de overheveling van het aldus gespaarde geld naar maatregelen voor plattelandontwikkeling (de zogenaamde "modulatie") komen meer fondsen vrij voor de ontwikkeling van het platteland. Als gevolg van de verplichte toepassing van de modulatie door de lidstaten, zullen alle rechtstreekse betalingen van meer dan 5000 euro per jaar worden verlaagd (met 5% vanaf 2007).

PLATTELANDSONTWIKKELING

Boeren en andere plattlandsactoren krijgen steun voor:

- Opleiding in nieuwe landbouwtechnieken en rurale ambachten;
- De oprichting van landbouwbedrijven door jonge boeren;
- Uittredingsmaatregelen voor oudere boeren;
- De modernisering van landbouwbedrijfsgebouwen en machines;
- Maatregelen om boeren te helpen aan de EU-normen op het gebied van milieu, dierenwelzijn en volksgezondheid te voldoen;
- De installatie van voedselverwerkingsvoorzieningen op het landbouwbedrijf, zodat de boer zijn producten een meerwaarde kan geven en zijn inkomen zo kan verhogen;
- De verbetering van de productkwaliteit en de afzet van kwaliteitsproducten;
- De oprichting van producentenverenigingen in de nieuwe lidstaten;
- Maatregelen ten gunste van de landbouw in berggebieden en andere probleemgebieden;
- De renovatie van dorpen en voorzieningen op het platteland;
- De bevordering van het toerisme;
- De bescherming en instandhouding van het rurale erfgoed;
- Agromilieumaatregelen ter verbetering van de milieusituatie;
- De uitvoering van ontwikkelingsstrategieën door plaatselijke groepen.

9.

Nieuwe lidstaten, nieuwe uitdagingen

De uitbreiding van de EU met tien lidstaten (Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije en Tsjechië) op 1 mei 2004, en met Bulgarije en Roemenië op 1 januari 2007 was een historische mijlpaal in het integratieproces van een eeuwenlang verscheurd Europa. Zowel de politieke stabiliteit en veiligheid als de vergroting van de interne markt van 380 tot bijna 500 miljoen mensen zal heel Europa ten goede komen.

Eén blik op de cijfers volstaat om een beeld te krijgen van de enorme impact die de uitbreiding op de landbouw zal hebben: het aantal boeren groeit van 6 miljoen (in de oude lidstaten) tot 13 miljoen en het areaal neemt door de toetredingen met maar liefst 40% toe, van 130 miljoen hectare (in de oude lidstaten) tot 185 miljoen hectare (let wel: de productie in de 27 lidstaten zal voor de meeste producten maar met 10 à 20% stijgen). Deze cijfers bevestigen dat in de nieuwe lidstaten, op het gebied van landbouwproductie, een groot potentieel braak ligt.

Sinds de toetreding hebben de boeren in de nieuwe lidstaten toegang tot de interne markt, genieten zij de voordelen van relatief stabiele prijzen en rechtstreekse betalingen (die geleidelijk worden opgetrokken tot het volwaardige EU-niveau) en komen zij in aanmerking voor plattelandontwikkelingsmaatregelen.

Ondanks de inspanningen die de nieuwe lidstaten zich de afgelopen jaren hebben getroost om de landbouwsector te moderniseren en te herstructureren, blijft de verbetering van de levensstandaard van de boeren in het bijzonder en de plattelandsgemeenschap in het algemeen één van de belangrijkste prioriteiten. De inmiddels genoegzaam bekende verschillen in levensstandaard tussen de vijftien oude en de nieuwe lidstaten (in 2001 bedroeg het niveau in de nieuwe lidstaten 45% van dat van de oude, uitgedrukt in BBP per capita, aangepast aan de koopkrachtpariteit) zijn nog scherper op het platteland, dat ten opzichte van verstedelijkte gebieden te lijden heeft onder een combinatie van lage inkomens en een hoge werkloosheid (deze kloof is groter in de nieuwe dan in de vijftien oude lidstaten).

De EU is reeds begonnen met de aanpak van dit probleem, door nieuwe plattelandontwikkelingsmaatregelen op te stellen die zijn toegesneden op de specifieke situatie in de nieuwe lidstaten.

Men mag in dit verband niet uit het oog verliezen dat de boeren in de nieuwe lidstaten meteen na de toetreding alle taken moesten vervullen die met het lidmaatschap van de EU samenhangen, ook op het vlak van voedselveiligheid, een materie van dermate groot belang voor de consument in de EU dat een versoepeling van de normen op communautair niveau gewoonweg ondenkbaar is.

10.

De EU als grote speler in de wereldhandel in landbouwproducten

De EU kan bogen op intensieve contacten en handelsbetrekkingen met derde landen en handelsblokken. Als grootste importeur en op één na grootste exporteur van levensmiddelen speelt de Europese Unie een zeer belangrijke rol op de wereldmarkt voor landbouwproducten. In de Wereldhandelsorganisatie (WTO) neemt de EU het voortouw bij de opstelling van mondiale handelsovereenkomsten. Onderhandelingen over bilaterale handelsovereenkomsten, vrijhandels-overeenkomsten met buurlanden, speciale regelingen met ontwikkelingslanden, preferentiële toegang voor bepaalde producten tot de interne markt en nauwere betrekkingen met regionale samenwerkingsverbanden als de Mercosur, zijn reeds bekroond met de afsluiting van overeenkomsten of wachten nog op afronding. Temidden van de welvarende landen is de EU het enige grote handelsblok dat ontwikkelingslanden preferentiële toegang tot zijn markt verschaft en bovendien grote hoeveelheden producten uit die landen invoert.

DE EU HEEFT ZICH VERBONDEN TOT DE NALEIVING VAN MULTILATERALE HANDELSREGELS

Het staat voor de EU buiten kijf dat de toenemende internationale handel - ongeacht of die zich tussen ontwikkelde of minder ontwikkelde landen afspeelt - moet verlopen volgens multilaterale handelsregels die alle betrokken naties, en met name de ontwikkelingslanden, ten goede komen. Daarom is de EU een groot voorstander van de WTO en heeft zij altijd een actieve rol gespeeld in de daar gevoerde besprekingen en onderhandelingen over de handel in landbouwproducten. De EU heeft zich bovendien geëngageerd in het kader van de "Ontwikkelingsagenda van Doha", een ronde van onderhandelingen die als tweeledig doel heeft de handel verder te liberaliseren en de ontwikkeling te intensiveren. Wat de landbouw betreft, heeft de overeenkomst van augustus 2004 het terrein geëffend voor verdere onderhandelingen die moeten uitmonden in een aanzienlijk verdergaande liberalisering dan de vorige onderhandelingsronde (de zogenaamde "Uruguay-ronde") heeft opgeleverd. De overeenkomst omvat de hervorming van het GLB en heeft tot doel handelsverstorende landbouwsteun terug te schroeven, handels- en mededingingsverstorende exportregelingen af te schaffen en bij te dragen tot een substantiële openstelling van de landbouwmarkten, weliswaar met de mogelijkheid tot een speciale behandeling voor gevoelige producten. Alle ontwikkelingslanden zullen profijt uit deze speciale behandeling halen, aangezien deze hun de kans biedt om minder te liberaliseren en hun liberaliseringsinspanningen over een langere periode te spreiden.

DE OP ÉÉN NA GROOTSTE EXPORTEUR TE WERELD – EN DE GROOTSTE IMPORTEUR

De EU legt met haar landbouwsector een aanzienlijk gewicht in de schaal op de mondiale landbouwmarkten. De grote productiecapaciteit van de landbouwsector en de diversiteit en kwaliteit van deze producten hebben van de EU een belangrijke exporteur van talrijke levensmiddelen gemaakt. In 2006 was de EU de op één na grootste exporteur op wereldschaal met een export ter waarde van 72 553 miljard euro.

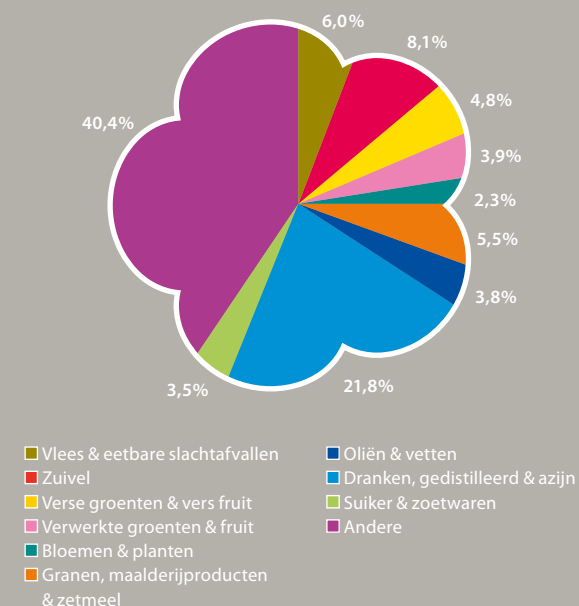
Deze handel bestaat echter niet louter uit eenrichtingsverkeer. De EU is namelijk ook 's werelds grootste importeur van landbouwproducten. In 2006 werd de waarde van de in de EU ingevoerde landbouwproducten geraamd op maar liefst 67 876 miljard euro.

Sinds 1990 gaat de netto-uitvoer van de EU in elke sector overigens in dalende lijn.

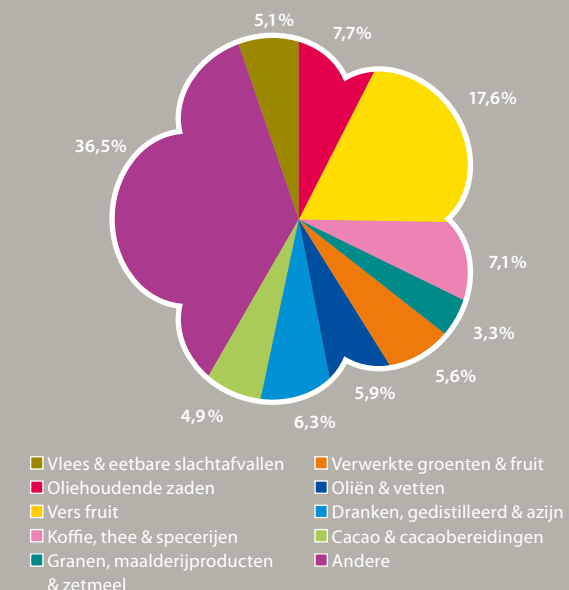
HANDEL MET DE ONTWIKKELINGSLANDEN

Wat de handel met de ontwikkelingslanden en de minst ontwikkelde landen betreft, mag de EU nu al met recht en reden trots zijn op haar invoervolume, dat groter is dan dat van de VS, Japan, Canada, Australië en Nieuw-Zeeland samen.

EXPORT (OP WAARDE GEBASEERD PROCENTUEEL AANDEEL – 2005)

IMPORT (OP WAARDE GEBASEERD PROCENTUEEL AANDEEL – 2005)

11.

Het kostenplaatje van het GLB

Al meer dan 40 jaar is het GLB één van de belangrijkste Europese beleidsgebieden. Dat het GLB tot dusverre een groot aandeel van de totale EU-begroting en -uitgaven voor zijn rekening neemt - of beter gezegd: heeft genomen, want de EU heeft haar uitgaven voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid inmiddels wat teruggeschroefd en andere beleidslijnen verder ontwikkeld - is niet meer dan logisch, aangezien het GLB de plaats inneemt van nationaal beleid en nationale uitgaven voor landbouw. De mythes over de kosten van het GLB zijn echter talrijk en moeten dringend de wereld uit worden geholpen.

DE KOSTEN VAN HET GLB LIJKEN HOOG...

In de eerste jaren van het bestaan van de EU slurpte het GLB een aanzienlijk deel van de begrotingsmiddelen op, soms meer dan twee derde. Het GLB kost circa 55 miljard euro per jaar, of 40% van de totale EU-begroting en minder dan 0,5% van het BBP in de EU. Het aandeel van de GLB-begroting in het BBP van de EU gaat niet alleen in dalende lijn, maar neemt ook nog eens in veel sneller tempo af dan de uitgaven van de EU.

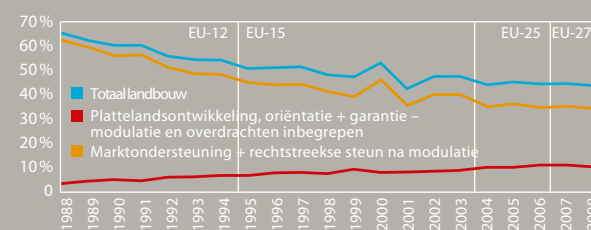
... MAAR BLIJKEN IN VERGELIJKING MET ANDERE OPENBARE UITGAVEN HEEL REDELIJK

De kosten van het GLB moeten in hun context worden bekeken. De lidstaten hebben namelijk besloten de kosten van sectoren als opleiding, defensie, vervoer, gezondheidszorg en sociale zekerheid zelf voor hun rekening te nemen, maar het landbouwbeleid op EU-niveau vast te stellen en daarvoor een adequate begroting uit te trekken. Elke burger draagt wekelijks ongeveer 2 euro bij aan de financiering van het GLB: een schijntje voor de vitale plattelandsomgeving en de gezonde voeding die hij ervoor in ruil krijgt. Het deel van de begroting dat naar marktondersteuning (voor granen, suiker, rundvlees en melk) en exportsubsidies gaat, is afgenomen, terwijl dat voor rechtstreekse steun aan producenten en voor plattelandsontwikkeling is gestegen.

BEGROTINGSCONTROLE

Het GLB is aan strikte parameters gebonden. Om de uitgaven in een bepaald jaar en over een aantal jaren te controleren, zijn begrotingsmaxima vastgesteld. De vooropgestelde maxima voor de marktmaatregelen en de rechtstreekse steun voor de periode 2007-2013 bieden geen ruimte voor een reële stijging van de uitgaven. Integendeel: de maxima zullen elk jaar zelfs nog krappere worden naarmate de rechtstreekse steunbetalingen in de twaalf nieuwe lidstaten geleidelijk zullen worden opgetrokken naar de volwaardige steunniveaus die gelden voor de vijftien oude lidstaten. De drie hervormingen die het GLB de afgelopen tien jaar heeft doorgemaakt, hadden trouwens deels tot doel de uitgaven beter op de doelstellingen af te stemmen en deze beter te controleren. De GLB-uitgaven zijn (in reële waarde) bevroren tot eind 2013. Om te voorkomen dat de uitgaven het vastgestelde maximum overschrijden, zullen zij streng in de hand worden gehouden door middel van een nieuw controlemechanisme voor financiële discipline.

PROCENTUEEL AANDEEL VAN DE LANDBOUW IN DE TOTALE EU BEGROTING Vastleggingen

12.

Het GLB als motor voor een duurzame landbouw in een mondiaal kader

Op landbouwgebied heeft de EU altijd tot taak gehad:

- Een stabiel aanbod van betaalbare en veilige levensmiddelen te garanderen;
- De landbouwers een redelijke levensstandaard te bieden en daarbij de modernisering en ontwikkeling van de landbouwsector mogelijk te maken;
- Het voortbestaan van de landbouw in alle regio's van de EU te verzekeren.

Naarmate het GLB verder werd ontwikkeld en verfijnd om tegemoet te komen aan de eisen van de burgers in de EU, zien we een toenemend belang van maatregelen om:

- De kwaliteit van het voedsel in Europa te verbeteren;
- De voedselveiligheid te garanderen;
- Het welzijn op het platteland te bevorderen;
- Het milieu te beschermen in het belang van de toekomstige generaties;
- De gezondheid en het welzijn van dieren te verbeteren;
- Al deze doelstellingen te verwezenlijken tegen minimale kosten voor de EU-begroting (die hoofdzakelijk wordt gefinancierd door de belastingbetalers, d.w.z. de gewone burgers).

Het huidige GLB wordt overeenkomstig een aantal strategische doelstellingen beheerd. De landbouw moet concurrerend zijn op de wereldmarkt, zeer strikte normen in acht nemen op het gebied van milieu, voedselveiligheid en dierenwelzijn en zijn ingebed in een duurzame en dynamische plattelands economie.

Het GLB van vandaag vloeit voort uit een beleidskeuze die vanuit onze maatschappij is aangestuurd en moet voldoen aan de verwachtingen van de burger, de belastingbetaler en de consument op een wijze die de internationale handel zo min mogelijk verstoort.

De veranderingen die de komende jaren aan het GLB worden aangebracht, moeten ervoor zorgen dat dit beleid:

- Dynamisch genoeg is om de behoeften en verwachtingen van de Europese samenleving te vervullen en in te lossen;
- Een duurzame landbouw stimuleert die veilige kwaliteitsproducten aanbiedt en tegelijkertijd het milieu en het dierenwelzijn ter harte neemt;
- De multifunctionele rol van landbouwers als leverancier van openbare goederen aan de samenleving ondersteunt;
- Groei en werkgelegenheid in de plattelandsgebieden bevordert;
- Het concurrentievermogen en de innovatiekracht van de landbouw zo stimuleert dat de sector in staat is in te spelen op de wereldmarkt;
- Aan de hand van eenvoudige en transparante regels wordt beheerd.

Europese Commissie
Directoraat-generaal Landbouw en plattelandsontwikkeling

http://ec.europa.eu/agriculture/index_nl.htm

Europe Direct helpt u antwoord te vinden op uw
vragen over de Europese Unie

Een nieuw gratis nummer (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

*Sommige mobiele telefoonoperatoren bieden geen toegang tot 00800-nummers of brengen verbindingen met deze nummers in rekening.

